

Livsglede

BLADET FOR AMPUTERTE/PROTESEBRUKERE 4/2019

**UT DØREN MED
NY HYLSE – ETTER
ET RASKT BESØK
PÅ VERKSTEDET 6–7**

EN BIL TILPASSET ENHVER KROPP ... 14–15

EGET ORTOPEDISK VERKSTED – EN GANG TIL 16–17

MEDEMSBLAD FOR MOMENTUM, FORENINGEN FOR ARM- OG BENPROTESEBRUKERE

WWW.MOMENTUM.NO

Foto: Blatchford

Mestring, presisjon, balanse, kvalitet og oppfølging

Er egenskaper som vi vet betyr mye for deg og for oss. Sammensatt blir det til tjenester og produkter for våre kunder innen ortopediske hjelpemidler.

Vi har avdelinger i Tromsø, Harstad, Bodø, Bergen og Kristiansand

blatchford.no

Blatchford
Ortopedi

MOMENTUMS ÆRESMEDLEM:
PRINSESSE MÄRTHA LOUISE

Livsglede 4/2019

Utgiver: MOMENTUM
Postboks 49 Skøyen 0212 Oslo.
Utkommer 4 ganger årlig.

Layout: Christine Wigaard
Trykk: Wisa Grafisk AS

REDAKSJONEN I LIVSGLEDE
Nils-Odd Tønnevold
Ansvarlig redaktør
Legg- og lårprotesebroker
nils.tonnevold@connectum.no
Tlf. 92 20 16 26

Flemming Dahl
Journalist
flemmdahl@hotmail.com
Tlf. 98 62 55 96

Hans H. Reinertsen
Fotograf
hasse8@mac.com
Tlf. 90 12 29 30

Internett:
www.momentum.nu

Annonser:
Kontakt Nils-Odd Tønnevold
nils.tonnevold@connectum.no
Tlf. 92 20 16 26

Forside:
Leif Bråten med ny protesehylse,
omgitt av fagfolk som sørget for
at hylsen ble laget – i løpet av en
kort formiddag – i OCH Ortopedis
klinikk på Grålum i Østfold.
Foto: Hans Hekneby Reinertsen.

ISSN: 1891-3040

«Det er bedre å tenne et lys
enn å forbanne mørket»

LEDER

Et pasientforløp for amputerte

Livsglede 1/2018 skrev jeg en leder med overskriften «et urovekkende bilde», hvor temaet var mitt bilde av hvordan vår målgruppe kan risikere å bli møtt under behandling i helsevesenet.

Flere steder er det lagt ned mye arbeid i å utvikle erfaringsbasert og vitenskapelig dokumentert best praksis for behandlingsforløpet for pasient og bruker. Ofte er dette beskrevet i nasjonalfaglige retningslinjer, veiledere eller pakkeforløp. Dersom du har en diagnose, for eksempel en krefttype, vil du kunne bli fanget opp under et pakkeforløp som beskriver behandlingen du skal ha.

For underekstremitetsamputerte eksisterer ikke dette. I 2014 ble det ferdigstilt en rapport fra et utvalg av spesialister innenfor dette som beskrev ulike anbefalinger til behandlingen av amputasjonspasienter. Denne er dessverre ikke fulgt opp.

Det finnes veiledere for overekstremitetsamputerte, samt veiledere for ulike traumer som omfatter amputasjon, men ingen konkrete behandlingsforløp eller veiledere for amputasjonspasienter som sådan.

Dette er etter min mening svært uheldig, da resultatet kan bli at hvorvidt du får behandlingen du skal ha, avhenger av erfarent, kunnskapsrikt og engasjert helsepersonell som har interesse for akkurat denne typen behandling. Slik er det nok dessverre ikke alltid.

Et av stedene hvor det er utviklet behandlingsforløp for amputasjonspasienter, er Kysthospitalet i Stavern. Dette er beskrevet hos Tidsskriftet – Den norske legeforening.

Det er også utviklet et behandlingsforløp i Østfold – et samarbeid mellom Sykehuset Østfold Kalnes, OCH Ortopedi og Unicare Bakke, hvilket blir omtalt i denne utgaven av Livsglede.

«Jeg håper resultatet kan bli et bedre kvalitetssikret og mer systematisert tilbud til vår pasient- og brukergruppe»

I tillegg er Sørlandet sykehus Kristiansand godt engasjert i den aktuelle typen tverrfaglig samarbeid.

Og, det ble utviklet et behandlingsforløp på Haukeland-sykehuset i Bergen. Hvorvidt dette er videreført til Nordås-klinikken, og hvordan det i så fall vil fungere i forhold til behandlingen på Haukeland, gjenstår å se.

Det er utvilsomt flere steder hvor det legges ned mye arbeid slik at behandlingen blir så god som mulig. En risiko er at pasienten i verste fall aldri blir fanget opp i et slikt forløp, eller at et behandlingstilbud nedprioriteres og blir borte.

Det ble derfor satt ned et utvalg under rehabiliteringskonferansen i Kristiansand i 2018. Utvalget jobber med behandlingslinjen for amputasjonspasienter. Momentum har ved enkelte anledninger kommet med innspill til arbeidet, og vi håper selvfølgelig på å bli involvert ytterligere, slik at all relevant erfaring som kan brukes kommer frem.

Når tiden er inne, vil også Helse- og omsorgsdepartementet samt Helsedirektoratet bli involvert, og jeg håper resultatet kan bli et bedre kvalitetssikret og mer systematisert tilbud til vår pasient- og brukergruppe.

Jeg vil benytte anledningen til å ønske alle våre medlemmer, trofaste annonsører og helsepersonell en god jul og et riktig godt nytt år!

Livsglad hilsen

Kjetil Bragstad
Kjetil Bragstad
Leder

AV INNHOLDET:

En rask prat med en klinikkleder	4	Ikke bare funksjonsfriske kjører bil	s 14–15
Et raskt verkstedbesøk, en ny protesehylse	6–7	Han startet eget verksted – en gang til	s 16–17
Et reisebrev fra et faglig besøk i Japan	s 9–11	To nye ansikter i Momentums lederkorps	s 27

GOD JUL!

Noen førjulssamlinger i Momentum-regi – her og der i landet, i år også – med mange utvekslinger av ønsker om en god jul.

Livsgledes utsendte var med på en av dem, julelunsjen på Lørenskog i regi av Momentum Øst. Det ble en lang og hyggelig lørdagsettermiddag.

Julemat. Loddsalg og trekning og vinere. Et profesjonelt sang- og gitarinnslag. Gode samtaler folk imellom.

Her var det mange velkjente Momentum-ansikter – og noen nye. Det er spennende å treffe nye ansikter og høre hva som har gjort dem til medlemmer.

Momentum Øst er et lokallag som får mye til å skje, og styreleder Steinar B. Hansen benyttet anledningen til å orientere om hva som allerede står – og hva som kan tenkes å komme i tillegg – på 2020-programmet.

Terje Bærfulsen, med en historikk som forteller om en diabetesforårsaket leggamputasjon for halvannet år siden, tok ordet og sa til forsamlingen: «Å være amputert er mye bedre enn jeg trodde det skulle være.»

Ord som disse kan være til inspirasjon for mange, ikke minst for medlemmer som er enda nyere i Momentum enn Bærfulsen selv. Og sånn skal det jo være, for mye av poenget med Momentum er at her skal folk kunne hente inspirasjon til å se lyst på tilværelsen.

Godt å være med på julelunsj i Momentum Øst. Foto: Hans Hekneby Reinertsen

En rask prat med...

Wenche A. Klemetsen

Som operasjonssykepleier arbeidet hun ofte side om side med kirurger når de utførte amputasjoner. Nå, som daglig leder i en ortopedisk klinikk, har hun amputerte blant sine kunder.

Alt i alt, Wenche A. Klemetsen (50) vet mer enn folk flest om amputasjoner og amputerte.

Med tittel av klinikkleder er hun nå fra to år tilbake sjef i den av OCH Ortopedis mange klinikker som holdt hus i Fredrikstad – inntil den for et år siden flyttet til sine nåværende lokaler på Grålum nær Sarpsborg bysenter.

Klemetsen kom i 1992 i arbeid som sykepleier, men tok etter et par år fatt på videreutdanning og ble dermed operasjonssykepleier i 1997.

Fra da og frem til klinikklederjobben arbeidet hun først og fremst som operasjonssykepleier. Men innimellom hadde hun annet arbeid i helsesektoren, som følge av at hun etter hvert tok tilleggsutdanning i både kvalitetsledelse og endringsledelse.

Om sitt nåværende arbeid sier hun: «Etter at jeg begynte i jobben her, synes jeg det er helt fantastisk å se hvilke muligheter det er for amputerte til å bli rehabilitert.»

Grålum-klinikken samarbeider tett med det nærliggende Sykehuset Østfold Kalnes og rehabiliteringssenteret Unicare Bakke nær Halden, for at de sammen skal kunne levere best mulige amputasjonsforløp – gode amputasjonsstumper, gode rehabiliteringer, godt fungerende proteser ...

Med henvisning til samarbeidet, sier hun: «Jeg har alltid vært interessert i hvordan vi som jobber i helsesektoren kan forbedre oss.»

Momentum, foreningen for arm- og benprotesebrukere, er en pådriver for å få etablert bedre amputasjonsforløp rundt om i landet (s. 6–7) og ser samarbeidet Grålum-klinikken deltar i som et eksempel til etterfølgelse.

Klinikkleder, OK, men Klemetsen er ikke opptatt bare av ledelse bak skrivebordet:

Wenche A. Klemetsen ser «veldig gode muligheter til å få et godt liv etter en amputasjon.» Foto: Hans Hekneby Reinertsen.

«Jeg er veldig opptatt av pasientene, jeg er en omsorgsperson, det er derfor jeg er på jobb.»

Som klinikkleder har du amputerte blant dine kunder. Ser du det som fordelaktig at du tidligere, som operasjonssykepleier, arbeidet side om side med kirurger når de utførte amputasjoner?

Ja, jeg har jo tidligere sett én del av amputasjonsforløpet, nå ser jeg en annen del. Dermed skjønner jeg at vi arbeider i en helhet som må sees i sammenheng, jeg ser viktigheten av å jobbe ut mot andre faggrupper.

Et råd til kirurger som utfører amputasjoner?

De må tenke på hele amputasjonsforløpet. De må involvere ortopediingeniører og ikke minst pasientene tidlig i forløpet og tenke på rehabilitering i utgangspunktet. Det handler om å se mulighetene for pasientene fremover i tid.

Et råd til mennesker som forbereder seg på å gjennomgå en planlagt amputasjon?

Ta kontakt med Momentum, snakk med en likeperson, en som har vært gjennom det samme. I den grad man klarer å ta kontroll over egen situasjon og tenke fremover, er det bra. Det er viktig å se at det er veldig gode muligheter til å få et godt liv etter en amputasjon.

Linx

– er den første datastyrte protesen hvor fot og kne «snakker sammen».

Samarbeidet mellom foten og kneet gjør at du får mer støtte på ulike underlag og hellinger. Du kan bevege deg lettere i ulendt terreng. Linx etterligner menneskelige bevegelser og opprettholder riktig holdning, slik at du sparer energi og er mer komfortabel.

Linx har vunnet flere internasjonale priser for funksjonalitet og innovativ design.

Silcare Breathe

– Pustende teknologi for tørrere hud og protese-hylsesikkerhet.

Luft og fuktighet ventileres ut gjennom hullene.

Leveres både i cushion og pin-lock varianter.

Raskere, bedre og billigere behandling av amputerte

Leif Bråten, høyreleggamputert etter en motorsykkelulykke i 2013, fikk i løpet av vel tre formiddagstimer i sitt ortopediske verksted laget en ny protesehylse – og gikk så ut døren med en følelse, fortalte han, av at hylsen satt perfekt.

Flemming Dahl (tekst)
Hans Hekneby Reinertsen (foto)

Raskt unnagjort for Bråten, altså, veldig mye raskere enn hva det ville vært snakk om – kanskje to-tre verkstedbesøk over to-tre uker – hvis en mer alminnelig hylseutskiftningsprosess var blitt benyttet.

Ifølge Bråthen ga prosessen også et godt resultat: «Jeg føler at den sitter så innmari tightere på beinet», sa han om den nye hylsen, «og da blir det lettere å gå og alt mulig, når man føler at hylsen sitter ordentlig.»

God hylse, dårlig hylse

Ja, forskjellen mellom en godt tilpasset hylse – den delen av protesen som amputasjonsstumpen sitter i – og en dårlig tilpasset hylse kan være, slik Bråten beskrev det, «som natt og dag.»

Uansett type hylseutskiftningsprosess, beretninger opp gjennom årene fra mange amputerte dokumenterer at det å slite med en dårlig hylse, er et utbredt problem. Gnagsår og redusert gangfunksjon er typiske følger.

En hylse kan være dårlig tilpasset fra starten av –

eller bli det etter hvert som amputasjonsstumpen forandrer seg, noe den normalt gjør, med den følge at hylsen gjerne blir skiftet ut, slik tilfellet var da Bråten denne dagen var innom verkstedet.

En ikke utbredt prosess

Proessen som ble benyttet i Bråtens tilfelle bærer navnet Direct Socket. Den er gjennom flere år blitt utviklet av den islandske ortopediingeniøren Anton Johannesson – islending, nå bosatt i Sverige – sammen med den Island-baserte og internasjonalt aktive produkt- og tjenesteleverandøren Össur.

Direct Socket selges til ortopediske verksteder som en pakke bestående av opplæring av fagfolk samt materialer og verktøy. Prosessen – som kan brukes ikke bare på leggamputerte, men også på låramputerte – har fått internasjonal anerkjennelse, men er ikke mye utbredt hverken internasjonalt eller i Norge.

Blant dem som har tatt den i bruk er OCH Ortopedi på Grålum i Østfold, en av de Össur-eide OCH Ortopediverkstedene i Norge og det verkstedet der Bråten fikk sin nye hylse.

Mer tradisjonelle prosesser enn Direct Socket innebærer gjerne at den amputerte først møter opp i verksted for gispavstøpning av stumpen, eller – og etter hvert stadig oftere – scanning av stumpen, og at den amputerte senere kommer tilbake for prøving og tilpasning av produsert hylse.

Tid er penger ...

Det finnes mange eksempler på hva som kan bidra til en bedre hverdag for amputerte. En rask hylseutskiftningsprosess med et godt resultat er ett eksempel:

En amputert kan spare tid og reisekostnader knyttet til selve utskiftningen – og i tillegg sitte igjen med mer tid og mer velvære som kan benyttes til inntektsbringende arbeid, til fordel for den amputerte selv og for samfunnsøkonomien.

Styremedlem og likepersonkoordinator Mark Miller i Momentum, foreningen for arm- og benprotesebrukere, overvar Bråtens hylseutskiftningsprosess. Miller var til stede i egenskap av anfører for Momentums arbeid med å drive frem et generelt bedre amputasjonsforløp for amputerte i alle deler av Norge – et bedre forløp enn

det mange gjennomlever i dag (ref. artikler i Livsgledes to foregående utgaver samt lederartikkelen på side 2 og en-rask-prat-artikkelen på side 4 i dette bladet).

En god sirkel

Overfor Livsglede poengterer Miller at en rask og effektiv hylseleveranse kan bety mye ikke minst i den tidlige rehabiliteringsperioden for en amputert, idet en rask hylseprosess kan bidra til en raskere og bedre sammenhengende rehabilitering – og dermed legge grunnlag for en varig god hverdag for den amputerte.

Hva Miller mer overordnet arbeider for hva gode amputasjonsforløp angår – gode forløp til fordel for amputerte og dermed for samfunnsøkonomien – er et tettere samarbeid enn hva som er vanlig mellom alle involverte aktører, ikke minst mellom amputerende kirurger, fagfolk i ortopediske verksteder samt fagfolk i rehabiliteringsinstitusjoner. Det dreier seg altså om en slags god sirkel.

OCH Ortopedi på Grålum samarbeider nært med det nærliggende Sykehuset Østfold Kalnes og rehabiliteringssenteret Unicare Bakke

ved Halden – og er i Millers øyne et eksempel til etterfølgelse for andre aktører rundt om i landet.

Da den nye hylsen var på plass på Bråtens høyrelegg, satte Miller seg ned for en seanse sammen med fagfolk fra verkstedet selv samt for anledningen inviterte fagfolk fra Kalnes og Bakke, foruten Anton Johannesson – han som er nøkkelmann og, med en doktorgrad i ryggen, har brede kunnskaper om gode og mindre gode amputasjonsforløp.

Mye kunnskap, mye erfaring, mange ideer ble utvekslet under denne seansen. Og, kort sagt, det fremkom mye som tyder på at mye kan bli bedre hva amputasjonsforløp angår.

«Målet vårt er jo å få til et standardisert behandlingsforløp for amputerte, og det er det egentlig bare helseregionene som kan implementere», sa Momentums Miller til Livsglede etter seansen. «Det finnes nå et fagnettverk, etablert i fjor, som forsøker å drive dette fremover sammen med Momentum.»

Mark Miller, her under et møte med fagfolk i OCH Ortopedi AS ved Sarpsborg, redegjør for sine tanker om hvordan amputasjonsforløp kan bli bedre. Foto: Hans Hekneby Reinertsen.

Leif Bråten, etter at han raskt og effektivt har fått ny hylse. Han er omgitt av involverte fagfolk, fra venstre: Lars Christian Bech (ortopediingeniør), Atle Bakkevik (ortopediingeniør og ortopeditekniker), Thomas Langbråten (ortopeditekniker) og Anton Johannesson (islanding bosatt i Sverige, nøkkelmann bak prosessen som ble benyttet).

BUSKERUD TEKNISK ORTOPEDI

Buskerud Teknisk Ortopedi AS
PB 3568 - 3007 Drammen

- hjelpemidler som gjør hverdagen enklere!

- Fotsenger/løpsinnlegg og spesialsko
- Ortoser og korsett
- Proteser

Besøksadresse: Ingeniør Rybergsgate 114
Tlf.: 32 80 93 93
E-post: post@bto.no
Web: www.bto.no

FRI UTFOLDELSE er vår spesialitet

Norsk Teknisk Ortopedi tenker framover. Vi vil være i forkant av kroppens utvikling og skal være klare den dagen nye behov melder seg. Målet er at brukere skal vokse og utvikle seg med sine hjelpemidler. Med stadig bedre teknikk og fokus på hver enkelts personlige behov ønsker vi å gjøre hverdagen best mulig for våre brukere. Vi vet mulighetene og har løsningene som gir en god funksjon.

Norsk Teknisk Ortopedi AS
Vikaveien 17 - 2312 Ottestad
Tlf: 62 57 44 44 nto@ortonor.no
www.ortonor.no

Tilpassning og justering av
alle typer benproteser.
MOK tilbyr aller typer
ortopediske hjelpemidler

Moss Ortopedisk Klinikk AS
 Ortopediske hjelpemidler

69 25 00 35
Prinsens gate 9
1530 Moss
www.moss-ok.no

Mark Miller, medlem i Momentums hovedstyre og foreningens likepersonkoordinator, var blant Momentum-folkene som deltok i 2019-utgaven av ISPOS verdenskongress, som ble arrangert i Kobe i Japan i dagene 5. – 8. oktober. ISPO (International Society for Prosthetics and Orthotics) er en verdensomspennende forening som på sin medlemsliste har ulike kategorier fagfolk og grupperinger, som alle har med amputerte å gjøre. Miller har levert dette reisebrevet til Lesertorget.

Reisebrev fra Japan

Avreise Oslo 2. oktober for Geir Bornkessel og Mark Miller fra Momentums hovedstyre. Ankomst Tokyo Narita, flytog til Shinagawa og der overgang til hurtigtoget Shinkansen, som tok oss videre til Kobe.

Stasjon med et par Shinkansen-togsett i bakgrunnen.

Ankommer Kobe på minuttet i pøsende regn og blir hjulpet av en tilfeldig eldre dame med Google Maps på telefonen til å finne hotellet. Rommet er knøttlite, men fordelen er at jeg kan nå alt fra sengen, og så er det et toalett med oppvarmet sete og spyling.

Et hotellrom med et teknologipreget toalett.

Vi tar en tur til kongressenteret for å teste reisevei og treffer en fantastisk hyggelig ortopediingeniør fra Sør-Afrika med det klingende navnet Roland Toogood, han driver et eget verksted i East London og forteller at han har mange pasienter med lang reisevei som blir hos ham i 14 dager til tre uker for ny protese og gangtrening. Han tilbyr alle typer tjenester til pasientene.

5. oktober åpner kongressen ISPO 2019 med velkomsttaler og to inspirerende foredrag, det første fra David Constantine om arbeidet han har gjort etter å ha blitt lam fra halsen og ned som følge av

Inngang til ISPO.

en badeulykke. Han reiser verden rundt og designer rullestoler som kan lages av lokale verksteder og som ser kule ut og ikke bare er funksjonelle.

Så presenterte Desmond Tong, for IC2A, en historie om sitt liv etter en motorsykkelulykke i Singapore. Fra suicidale tanker til selv å bli ortopediingeniør og ha en familie med kone og to barn. Han har deltatt i Paralympics og kjører fortsatt off road-motorsykkel. Presentasjonen het «Stronger».

Nils Odd Tønnevold og Sandy Sexton, to representanter for IC2A. Tønnevold, mangeårig nakkemann i Momentum, er president i IC2A (International Confederation of Amputee Associations)

ISPO hadde to store utstillingshaller med leverandører fra hele verden representert. De store dominerte – Blatchford, Otto Bock, Össur osv., men det var mye annet å se. I tillegg var det 9 parallelle foredragsrom med alt fra rehabilitering, teknologi, fysikk til osseointegrasjon og robotikk på programmet.

Fantomsmarter: Max Ortiz Catalan presenterte en ny metode for å hindre fantomsmarter. Ved å koble sensorer til muskulatur kan pasienten styre en virtuell arm ellet et ben og se at den beveger

PRO-FLEX® LP ALIGN

Stay aligned

Pro-Flex LP Align med justerbar hæløyde gjør det mulig å justere hæløyden opptil 7 cm med et enkelt knappetrykk.

Kontakt din ortopediingeniør for å finne ut om Pro-Flex LP Align kan være et alternativ for deg!

THE WATER PROOF

soleus®

BY COLLEGE PARK INDUSTRIES

*Saltwater tested for 2 million cycles,
plus with an antimicrobial and UV
inhibited foot shell, the progressive
Soleus foot performs flawlessly at
the pool, lake, ocean or outback.*

erimed

erimed international
Steinar Knutsen, +47 91 68 62 72
Tel: +46 8 449 56 50
order@erimed.se, www.erimed.se

Instagram

Facebook

seg ved bruk av augmented reality (AR). De har hatt en over 50 % suksessrate med langvarig forbedring hos pasientene (sjekk på nettet: Neuromotus – an augmented and virtual reality based treatment). Prosessen utvikles i Gøteborg.

Et innblikk i bruk av AR (augmented reality) mot fantomsmerter.

Osseointegrasjon: Munjed Al Mudens presenterte en prosess for integrasjon direkte i benet slik at brukeren unngår å bruke hylse. De har utført 950 slike operasjoner i Australia, med stor suksess. De har videreutviklet komponentene slik at integrasjon med benet blir enda sterkere enn tidligere, i tillegg til at sikkerhetsmekanismer trer inn ved overbelastning. Det er tilsvarende operasjonstilbud i Gøteborg og i Nederland. Flere Momentum-brukere har denne løsningen.

Beslutningsstøttesystemer: Siste dagen var vi på en meget god presentasjon av en gruppe leger og forskere fra Seattle. De utvikler et beslutningsstøttesystem for pasienter med karsykdommer i bena, der alle temaer og risiki blir belyst ut i fra alder, kjønn, sykdomsbilde osv. Hovedgevinsten er kanskje at alle temaer rundt amputasjon blir belyst i dialogen mellom lege og pasient.

Jeg holdt et foredrag om likepersonarbeidet som Momentum gjør i Norge, og vi fikk et fullt rom med interesserte. Etterpå var det paneldebatt med Geir Bornkessel og to fra IC2A (fra den franske og den tyske brukerorganisasjonen).

Utstillingen: Her var det mye å se på, mange stands med føtter og komponenter i alle mulige materialer. 3D-print av proteser og spesielt fantasifull kosmetikk var det mye av. Gjengs for alle stands var at de som sto der var meget kompetente og kunne faget sitt.

Det var flere leverandører fra lavkostland som ønsket å komme inn på markedet, og Geir – som er bosatt i Spania – skal teste ut noen produkter for mulig distribusjon i Spania.

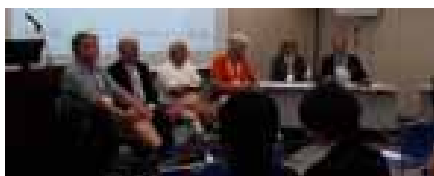
Geir besøker en russisk leverandør, Metiz.

Armkomponenter.

På kveldene ble det mye god Kobe-biff, som er helt enestående mørt og godt. Alt i alt en meget lærerik tur med mange gode kontakter som vi kan følge opp, og det er tydelig at det skjer mye i protese/ortosebransjen fremover.

IC2A hadde organisert en presentasjon om likepersonarbeid, der arbeid i Frankrike, Tyskland og Norge ble presentert med påfølgende paneldebatt. Rommet var helt fullt, og det kom mange interesserte spørsmål fra tilhørerne. Momentum i Norge ligger langt foran i dette viktige arbeidet.

IC2A-presentasjon, fra venstre Geir Bornkessel, Dieter Jüptner, Jean-Pascal Hons-Olivier, Mark Miller, Sandy Sexton og Nils-Odd Tønnevoold.

Christoffer Lindhe, den amputerte svensken som nå er etablert som produktleverandør i egen regi, demonstrerer det han tilbyr markedet.

Exo Skeleton for tunge løft.

PRO-FLEX® LP ALIGN

Stay aligned

Protesefot med justerbar hæløyde på opptill 7 cm for individuell tilpasning i forskjellige sko.

Kontakt din ortopediingeniør for å finne ut om Pro-Flex LP Align kan være et alternativ for deg!

ETAB

1927

SOPHIES
MINDE

Frihet.
Til bevegelse. Og til
i større grad å kunne
bestemme over egne liv.
I snart 100 år har det
vært vårt mål med
ortopedi.

SOPHIES MINDE ORTOPEDI AS er totalleverandør
av ortopediske hjelpemidler, og tar i mot
pasienter fra hele landet.

sophiesminde.no

Beste funksjon og livskvalitet for den enkelte!

For deg som protesebruker
gjør vi en forskjell – det er ditt valg

Vestfold: Skolmar 13, 3232 Sandefjord,
Tlf. 33 45 45 33, e-post: info@teknomed.no

Telemark: Storgata 118, 3921 Porsgrunn,
Tlf. 33 45 45 35, e-post: info@teknomed.no

www.teknomed.no

Bevegelse – Helse – Glede

ØSTO Ortopedisenter AS

Innlandet: Gartnervegen 10 | 2312 Ottestad | Tlf.nr: 62573900 | E-post: post@osto.no | www.osto.no
Trøndelag: Vestre Rosten 79 | 7075 Tiller | Tlf.nr. 90701400 | E-post: post@osto.no | www.osto.no

Amputasjonsspesialisten. Slik lød tittelen da Livsglede 1/2013 kastet et blick på Per Jørgen Lerud. Han er spesialisert innen ortopedisk kirurgi og skadekirurgi. Det finnes mye dokumentasjon på at Lerud har betydd mye for mange amputerte; - Se også "veteranbil-treff" i Livsglede 3/2005. På dette bildet fra 2013 holder han en armprotese opp mot kveldssolen som kommer inn gjennom en isskulptur. Foto: Hans Hekneby Reinertsen.

Spar penger

- få rabatt på overnatting og møterom

Ta kontakt med hotellet du ønsker å benytte eller direkte med oppført kontaktperson - oppgi avtalekoden.

God tilgjengelighet til hotellene er ett av FFOs mål med avtalene.

Mer informasjon

Les mer om hotellavtalene på - www.ffa.no/hotellavtaler

Rabattene gjelder både private opphold og Momentum-arrangementer.

Hvordan bestille

Choice Hotels
tlf 22 34 42 00
Kontaktperson:
Karen Fischer
Telefon: 93 00 16 02
eller e-post:
karen.fischer@choice.no
(avtalekode CH14660)

Scandic Hotels
tlf 23 15 50 00
Kontaktperson:
Mads Eliassen
Telefon: 90 50 19 11
eller e-post:
mads.eliasen@scandichotels.com
(avtalekode D000004481).

Thon Hotels - tlf 815 52 400
Kontaktperson: Line Raaen
Telefon: 92 69 77 56
eller e-post:
line.raaen@thonhotels.no
(avtalekode FFO).

PRO-FLEX® LP ALIGN

Stay aligned

Fordeler med Pro-Flex® LP Align

Justerbar hælhøyde – enkel justering på opptil 7 cm med trykknapp.

Ankelstyrke og ankelbevegelse i kombinasjon for å bringe deg nærmere den naturlige bevegelsen

Aktiv storetå for bedre holdning og bruk av sandaler

3-bladdesign sørger for dynamisk energiutbytte

Pro-Flex LP Align gir deg frihet til å bruke fottøy som passer til ulike aktiviteter uten at du må inngå kompromisser med tanke på justering, holdning, dynamikk eller funksjonalitet.

Kontakt din ortopediingeniør for å finne ut om Pro-Flex LP Align kan være et alternativ for deg!

WWW.OSSUR.SE

En bil for enhver

På veien møter du massevis av biler – kanskje uten et øyeblikk å tenke på at en og annen av dem kan være styrt av en funksjonshemmet person, kanskje en som mangler en arm og to ben, eller en som er rammet av lammelser ...

Flemming Dahl (tekst)
Hans Hekneby Reinertsen (foto)

En slik bil kan se aldeles normal ut på utsiden, bare for å se annerledes ut på innsiden, tilpasset som den er for den funksjonshemmede føreren.

Ikke for hyllevere å regne, altså, en slik bil, som normalt vil være levert ved hjelp av offentlige økonomiske bidrag fra NAV.

En funksjonshemmet – ung eller eldre, kvinne eller mann – kan ha behov for en tilpasning som er skreddersydd for nettopp henne eller ham.

«Det er veldig mye håndsøm, det vi driver med», sier Dag Frode Wold, markedsansvarlig i Etac Bil AS ved tettstedet Frogner, en halvtimes kjøring nordøstover fra Oslo.

Wold viser til sine medarbeidere rundt omkring i verkstedhallen og sier at «det er mye kunnskap som sitter i fingrene på disse gutta, det er veldig flinke folk som jobber her, de skaper noe nytt hver gang, de bruker huet.»

En stor konkurrent

Verkstedet ved Frogner er ett av vel et kvart hundre verksteder rundt om i Norge som står for spesialtilpasning, eller kall det ombygging, av biler for funksjonshemmede.

Disse verkstedene utfører årlig til sammen grovt anslått 500–600 slike nybilombygginger, foruten at de på tidligere ombygde biler utfører

arbeid av typen endringer, reparasjoner og service.

11 av verkstedene tilhører Etac Bil, mens 12 tilhører hovedkonkurrenten, som heter Handicare AS og har hovedsete i Østfold-byen Moss.

I tillegg deltar et lite antall småaktører i kampen om kundene. Tidligere var det langt flere av de små, men mange er etter hvert blitt nedlagt eller overtatt av de to store.

Arild Saastad, adm. direktør i Handicare, kan akkurat som markedsansvarlig Wold i Etac Bil fortelle om mange amputerte, men langt fra bare amputerte, blant sine spesialtilpasset-bil-søkende kunder.

Som Saastad sier det: «Vi har mange kategorier handikappede å tilpasse biler til. Amputerte er én av de kundegruppene vi betjener gjennom NAV.»

Det grove bildet Saastad og Wold tegner viser at det går an å bygge om en bil til nær sagt enhver kropp – naturligvis ingen regel uten unntak.

Mens Wold snakker om håndsøm, sier Saastad det på denne måten: «Hver enkelt bil er tilpasset den enkelte bruker.»

En bryter, en rampe ...

Mange funksjonshemmede – og Momentum-folk vil vite at amputerte er blant dem – kjører omkring i ordinære, ikke-spesialtilpassede biler, gjerne biler med automatgir.

Wold poengterer at bilførere med funksjonshemninger i mange tilfeller kan klare seg uten spesialtilpasninger som i

«Det er veldig mye håndsøm, det vi driver med», sier Dag Frode Wold, markedsansvarlig i Etac Bil AS ved tettstedet Frogner. «Det er veldig flinke folk som jobber her, de skaper noe nytt hver gang, de bruker huet.»

tidligere år var for nødvendige å regne: «For 30 år siden bygget vi inn elektriske vindushevere, vi bygget inn flere slike komfort-ting som senere er blitt standard utstyr i biler.»

I de tilfellene en funksjonshemmet har behov for spesialtilpasset bil, kan det være snakk om alt fra de forholdsvis små ombygginger til de langt mer omfattende.

Kanskje en bryter eller flere brytere som erstatning for de vanlige hendlene for sånt som blinklys og vindusvisker, kanskje et par spaker til erstatning for gasspedal og bremesepedal, kanskje et grep som er festet til rattet for at føreren lettere skal kunne svinge, alternativt kanskje en joystick til styring av bilen ... Mulighetene er mange.

I veldig mange tilfeller er det kassebiler som bygges om for funksjonshemmede. Se dette i sammenheng med at mange er rullestolbrukere og dermed har noen spesielle behov – eksempelvis for en heis eller rampe til å komme seg om bord i bilen, et dreibart fører sete for å komme seg over fra rullestolen, eller en anordning for å huke fast rullestolen der fører setet ellers ville stått.

I svært få tilfeller, gjerne med en rullestol inne i bildet, er det aktuelt å senke bilens gulv, og da blir det gjerne en veldig omfattende ombygging – og en spesielt dyr sådan. Det finnes mange eksempler på at selve spesialtilpassingen av en bil til en funksjonshemmet, senkning av gulvet eller ikke, har kostet

ver kropp ...

To av gutta i verkstedet i full gang med en ombygging. Simen Minge (bak) og Christopher Fossum.

mer enn bilen selv kostet i innkjøp før ombyggingen.

«En drøm som ble sann»

Det sier seg selv at å bygge om en bil til en fører som ikke har hverken armer eller ben, vil være blant de oppdragene som krever mest arbeid – og som samtidig kan tenkes å gi ombyggerne en ekstra sterk følelse av å bidra til en bedre hverdag for funksjonshemmede.

At det finnes personer uten armer og ben som kjører bil, og som ikke legger skjul på sin glede over å kunne det, fikk Livsglede dokumentert da svensken Mikael Anderson, født uten armer og ben, holdt inspirasjonsforedrag under en Momentum-samling i Molde høsten 2010. Der (se Livsglede 3/2010) fortalte Andersson at han hadde bil, og han sa: «Jeg var 19 år da jeg tok førerkort, det var en drøm som ble sann.»

Når Saastad i Handicare hører om Anderssons bilkjøring, nikker han på hodet og sier, uten å kjenne Anderssons tilfelle i detalj: «Noen kan styre med munnen, de kan ha blinklysanordning i førerseats nakkepute ...»

OK, det som kan synes umulig, kan altså i virkeligheten være mulig. At det kan gi en ombygger en god følelse å levere en bil til en funksjonshemmet etter en mer eller mindre omfattende ombygging, kan Saastad legge ord til: «En stor del av driveren for våre ansatte og meg selv, er gleden over å se den friheten denne brukergruppen oppnår, og som funksjonsfriske tar som en selvfølge.»

NAV, en sentral aktør

Funksjonshemmede her i landet som skaffer seg en spesialtilpasset bil, gjør det gjerne

med økonomisk medvirkning fra det offentlige, les NAV. Sjekk NAVs nettsider, der står det beskrevet nær sagt opp og ned hvilke betingelser og fremgangsmåter som gjelder for funksjonshemmede som er ute etter spesialtilpasset bil.

I praksis blir det gjerne til et trekantforhold mellom kunden, NAV og et verksted. Det er NAV som godkjenner økonomisk medvirkning eller ikke, NAV som ser til at ulike verksteder konkurrerer om et ombyggingsoppdrag ...

Vel, kunden ..., se kanskje heller den funksjonshemmede som brukeren, for som Wold i Etac Bil sier om hvordan det fungerer: «Vi har ikke funksjonshemmede som kunder, vi har NAV som kunde.»

Men dette betyr ikke, for all del, poengterer Wold, at en bruker ikke er velkommen innom et verksted på et tidlig stadium i prosessen, for å se og høre, få råd og vink. «Alle er velkomne hos oss», sier han – og tilføyer at han jo egentlig opplever brukeren som sin kunde.

Prosessen fra det øyeblikket da en funksjonshemmet går i gang med et spesialtilpasset-bil-prosjekt, til bilen er klar, kan være lang og

kronglete. Men den er tilsynelatende mindre kronglete enn for noen år siden: Wold forteller at en prosess som tidligere kunne ta et år, nå kan gå unna på et halvår eller mindre.

Saastad i Handicare sier det slik: «NAV arbeider veldig bra med å forbedre prosessen fra søknad til levering av bilen.»

Bil – eller ikke

I dag snakker myndigheter og mange andre veldig mye om at folk skal gå, sykle og reise kollektivt fremfor å kjøre bil – i den grønne omstillingens navn. Så er det noen som minner om at det i det store og hele kanskje er enklere for folk i storbyene enn for folk på landet å etterfølge budskapet.

Og – det sier seg selv – mange funksjonshemmede er blant dem som kan føle sterkest behov for å beholde bilen.

Mikael Andersson, her på forsiden av Livsglede 3/2010, er en av mange som har satt pris på at biler kan spesialtilpasses for funksjonshemmede. Forsidefoto: Hans Hekneby Reinertsen

Eget ortopedisk ver

Det finnes eksempler på folk som etablerer og driver egen butikk, som etter en tid selger butikken inn i en kjede, med seg selv på lasset – og som så bryter ut og igjen drar i gang butikk i egen regi. Kjetil Atterås, ortopediingeniør og gründer, er et slikt eksempel.

Flemming Dahl (tekst)
Hans Hekneby Reinertsen (foto)

I en tid preget av sammenslåinger og kjededannelser kan denne Atterås nå, i en alder av 51 og etter selv å ha vært med på bli-større-utviklingen, sees som en slags kjerringa mot strømmen.

I 1999 åpnet bergenserens Atterås døren til et eget ortopedisk verksted i Bergen. I 2015 solgte han verkstedet og seg selv inn i den Storbritannia-baserte og internasjonalt aktive kjeden Blatchford, som tilbyr egne produkter foruten tjenester.

Men så, tidlig i høst, sto Atterås på egne ben igjen – løsrevet fra kjeden og med et nyetablert ortopedisk verksted, også det i Bergen.

20 år siden sist

Det nye Atterås AS, med Atterås som majoritetseier og flere av medarbeiderne som medeiere, åpnet offisielt døren 1. september – på dagen 20 år etter åpningen av Atterås' første verksted, Atterås Ortopediteknikk AS.

Når Livsglede besøker ham og hans folk i det nye verkstedet like ved Danmarks plass, er Atterås med på at jo, det er på sett og vis gründeren i ham som nå er fremme i lyset igjen. «Det er det jeg trives med», sier han.

Det dreier seg, forklarer han, om å tilby markedet – les amputerte og andre hjelpemiddeltrengende – noe han selv og hans medarbeidere har tro på, om å satse på kvalitet, integritet, kunnskaper, trivsel, attraktive tilbud, dessuten om å la både yngre og eldre medarbeidere slippe til, gi dem anled-

En tilsynelatende godt sammensveiset gjeng i nye Atterås AS i Bergen. Fra venstre: Beatrice Andersson (administrasjonssjef, hun er gründer Atterås' kone), Åge Eikeland (ortopeditekniker), Kjetil Atterås (ortopediingeniør og gründer), Gunnar Moen (teknisk ingeniør) og Heidi-Ann Skjensvold (lærling innen ortopediteknikk).

ning til å blomstre i sine fag, til å gjøre bommerter og til å høste ære for godt arbeid ...

Manglende godfølelse

Atterås gjør det klart at han ganske snart ikke følte seg vel under Blatchford-paraplyen. Han var 10 prosents medeier i Blatchfords norske virksomhet, som omfatter en liten håndfull verksteder, han ble markedssjef og faglig sjef i virksomheten, men som han sier: «Jeg var rett og slett veldig uenig i hvordan ting ble gjort.»

Han er med på at det nok er litt typisk for gründerne at de ikke føler seg vel hvis de etter hvert blir underlagt andre enn seg selv. Og – han ser selv muligheten – det kan jo tenkes at noen Blatchford-sjefer var like uenige med ham, for å si det sånn, som han var med dem.

Alene – eller sammen

Men hvorfor solgte han seg til Blatchford?

Vel, Atterås viser til at en oppkjøpsbølge var i gang i hans bransje, en bølge der Blatchford ikke var den eneste store utlendingen som plukket opp norske verksteder, og han sier: «Jeg følte det som risikabelt å bli sittende igjen alene.»

Han tilføyer at det å bli med i en kjede «virket lurt og trygt» som alternativ til «å bli igjen som den siste landhandelen på neset», og at «det var som om det sikret driften.»

Flere av medarbeiderne i det nye verkstedet fulgte Atterås ut fra Blatchford. Det går an å tenke seg at det ville vært bedre for både Atterås og medarbeiderne å forbli i kjeden, tilpasse seg store og erfarne Blatchford og satse på

Verksted – en gang til

ortopediingeniør), Gyongyver Molvær (fysioterapeut), Zoltan Mezö (ortopeditekniker), Benedicte Hellan (ortopediingeniør, daglig leder og gründer), Tom Egil Blomberg (ortopediingeniør), Espen Lien (ortopeditekniker),

at det ville gi dem en sikker økonomisk fremtid. Dette er sånt som tiden kan gi svar på.

Uansett, Atterås sier om medarbeiderne at «dette er modige folk, folk som er veldig motivert av å skape en fremtid de har tro på.»

Kom i form til jul!

Med tanke på at det skal bli et permanent tilbud, har Atterås AS i høst og godt inn i julemåneden tilbudt en liten serie kom-i-form-til-jul-samlinger for amputerte, treningsseanser som har skullet gi deltagerne bedre gangfunksjon og dermed en lettere hverdag.

Samlingene er blitt arrangert i samarbeid med Momentum, foreningen for arm- og benprotesebrukere, og er blitt ledet av den erfarne fysioterapeuten Gyongyver Molvær, som inngår i Atterås AS' team av medarbeidere.

Atterås, sjefen selv, ser høstens samlinger som god reklame for det påtenkte permanente tilbudet. Han ser at det der kan bli opplegg for både individuell trening og gruppetrening.

Det dreier seg om trening for alle amputerte, poengterer Atterås, uan-

sett alder, kjønn og aktivitetsnivå. «Vi ønsker å tilby noe mer enn det som er vanlig for et ortopedisk verksted», sier han om det som skal skje.

Fysioterapeut Molvær – opprinnelig fra Ungarn, men for lengst for norsk å regne – har mange år bak seg i helsesektoren i Bergen, har jobbet mye med protesebrukere og ortopediingeniører og har i Atterås' øyne «en unik kompetanse.»

Det er ikke vanlig, men heller ikke unikt, at et ortopedisk verksted har en fast ansatt eller en samarbeidende fysioterapeut. Atterås ser det slik at nært samarbeid mellom fysioterapeut og ortopediingeniør «gir mye bedre resultater, folk får bedre opptrening.»

Hoppet utfor – igjen

Da Livsglede i 2014 besøkte Atterås i det første verkstedet (Livsglede 1/2014) fortalte han hva han hadde tenkt da han etablerte verkstedet i 1999: «Nå hopper jeg utfor, og så håper jeg at jeg ikke lander for hardt.»

Det skulle vise seg at han landet pent – så pent at en stor utlending ønsket ham inn under sin paraply.

Nå har han, riktignok med et langt bredere erfaringsgrunnlag enn den gangen, hoppet utfor i igjen.

Høstens kom-i-form-til-jul-samlinger strakk seg godt inn i julemåneden. Innfelt bilde: Sjefen selv, Kjetil Atterås.

Ta kontroll over dine proteser

Xtend Connect er noe helt nytt som løser en rekke hverdagsproblemer som du som protesebruker står overfor.

Med Xtend Connect bytter du raskt fra en aktivitetsfot til en hverdagsfot. Du beholder samme hylse, slik at du slipper å ta med deg hele sett. Eller bytt raskt mellom utfot og innefot, selvsagt uten å forstyrre de viktige innstillingene.

LINDHE XTEND
make it possible

BYTTE AV FØTTER

BYTTE AV BUKSE

BYTTE AV KNELEDD

Mer info på lindhextend.com

Følg oss gjerne på

Valgmuligheter på Sørlandet!

Drevelins etablering i Kristiansand har gått over all forventning og den nyoppstartede bedriften har høstet mange gode tilbakemeldinger siden de åpnet dørene i august.

Drevelin Ortopedi Sør holder en høy faglig standard og strekker seg langt for å møte kundens behov.

Velkommen til oss på Lund i Kristiansand!

Kongsgård Allé 53, 4632 Kristiansand

E-post: drevelin@drevelinsor.no Tlf: +47 4000 4808

www.drevelin.no

dREVELIN
ORTOPEDI

Hamar Ortopediske AS

Vi tilbyr individuelt tilpassede hjelpemidler.

- Proteser
- Ortoser
- Ortopediske sko
- Fotsenger
- Spesialsko
- Innleggsåler
- Korsetter
- Oppbygg mm.

Ortopediteknikk
i sentrum

Besøksadresse: Grand Helsesenter,
Torggata 1, 2317 Hamar
Telefon: 62 51 19 50
E-post: post@hamar-ortopediske.no
Web: www.hamar-ortopediske.no

VI FORBEDRER MENNESKERS BEVEGELSESEVNE OG LIVSKVALITET

Med vår faglige kompetanse fokuserer vi på menneskers behov for å få forbedret sin bevegelsesevne, selvstendighet og livskvalitet. For deg som pasient, innebærer dette at vi kan tilby spesialtilpassede hjelpemidler av høyeste kvalitet og standard.

OCH
ORTOPEDI

www.och.no

Oslo, Akershus, Østfold, Oppland, Møre & Romsdal, Rogaland, Nord-Norge

Ortopedisk Service

Servicen omfatter vurdering, måltaging, tilpassing og kontroll av ortopediske hjelpemidler som fotsenger, løpsinnlegg, såler, sko, proteser, støtteskiner, korsetter m.m.

Timebestilling:
32 83 04 15

 Drammen
Ortopediske
Institutt AS

ROSENKRANTZGATEN 17, 3018 DRAMMEN - T: 32 83 04 15

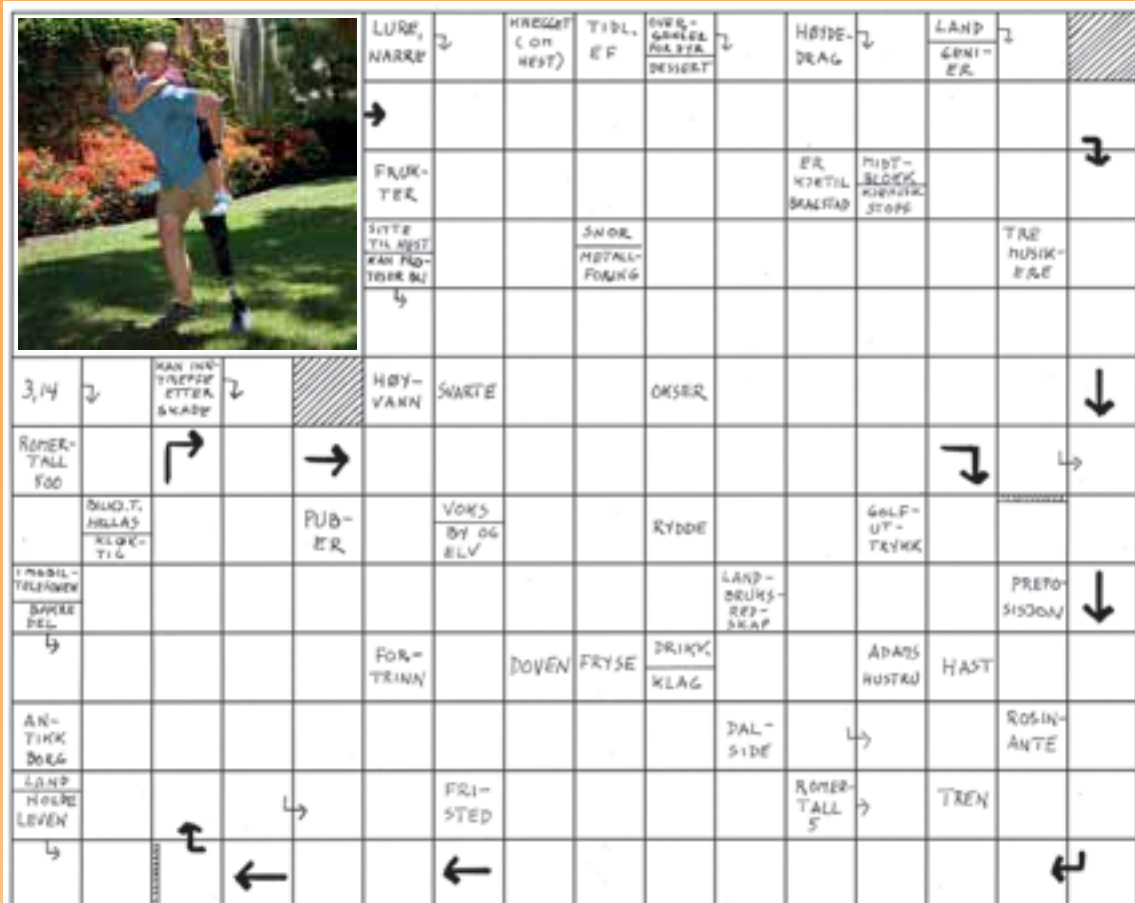
Alt innen
ORTOPEDISKE
hjelpemidler

ORTOPEDITEKNIKK
er en totalleverandør av ortopeditekniske løsninger. Dyktige medarbeidere på lokale klinikker, samhandling med brukerne og kompetanse på både moderne og tradisjonelle metoder gir våre brukere trygghet på at de beste løsningene velges.

www.ortopediteknikk.no
Ryensvingen 6, 0680 Oslo

ORTOPEDITEKNIKK

Oslo, Gran 23 03 56 00. Lillestrøm 63 80 20 00. Sandvika 67 80 50 50.
Horten, Tønsberg, Sandefjord, Stavern 33 01 76 00.
Sandnes 51 66 44 83. Stavanger 51 88 56 60. Sogndal 97 17 22 87. Førde 57 72 24 84.

Kryssordprodusent: Rolf Bangseid

Finner du kryssord-løsningen?

Send den inn - og vinn Momentum-krus eller t-skjorte.

Tre vinnere trekkes ut blant dem som sender inn riktig løsning. Navn på vinnerne offentliggjøres i neste utgave av Livsglede.

Send løsningen til:

Kryssordløsning,
Momentum,
Pb 69 Skøyen
0212 Oslo

Løsning
kryssord
nummer 3 - 2019

TOV flyttet til nye lokaler i Trondheim våren 2019.

Lokalene i trikkestillen i Prof. Brochs gate 6 («teknostallen») er totalrehabilitert for TOV.

Parkering og inngang finner dere i atriet, med innkjøring fra baksiden.

VELKOMMEN!

TRØNDELAG ORTOPEDISKE VERKSTED

ICKE EN ANNEN KARBONKOPI

CHOPART

KID

LOPRO

ROGUE

HIPRO

H2O

ROVER

Dynamisk

Holdbar

Flexibel

nordiCrtopedica

Oppdag hele RUSH Serien
på www.nordicortopedica.se

Nordic Ortopedica AB | Hyvelgatan 37 | SE-741 71 Knivsta | Sweden |
+46 (0)18 34 92 91 | info@nordicortopedica.se | www.nordicortopedica.se

Nytt Ortopedifirma i Bergen!

Nå er vi endelig i gang og denne gjengen er her for å gi dere livsglede!
Atterås - drevet av genuint engasjement forankret i kunnskap og erfaring!
Vi ønsker å gi dere som protesebrukere et unikt og helhetlig tilbud.

Ring oss gjerne direkte om du ønsker!

Tom Egil Blomberg	909 64 896
Gyongyver Molvær	911 93 404
Bea Andersson	969 22 019
Kjetil Atterås	992 77 993

Velkommen til oss!

Atterås as
Møllendalsveien 1 | 5009 Bergen | Telefon: 936 86 000
Besøk oss på www.atteraas.no

COOL, CONTROLLED
AND COMFORTABLE

ENHANCES PROSTHESIS
SECURITY

SUITABLE FOR ALL
ACTIVITY LEVELS

REDUCES SWEATING,
CHAFING AND IRRITATION

COMPATIBLE WITH
ELEVATED VACUUM

AVAILABLE FOR
AK AND BK

KEEP YOUR COOL

Combining Alpha Silicone with the heat management technology of Outlast, SmartTemp's revolutionary gel regulates heat by responding to skin temperature fluctuations.

nordiCrtopedica

Nordic Ortopedica AB., Hyvelgatan 37, lokal 1, SE-741 71 Knivsta, Sweden
+46 (0)18 34 92 91 | info@nordicortopedica.se | www.nordicortopedica.se

Brings Functional,
Custom Finger
Prosthetics
to Scandinavia
through
Fillauer Europe

Gode trapper og ikke så gode trapper

Både unge og gamle, funksjonsfriske og funksjonshemmede, kan falle i trappen – og resultatet kan bli vondt.

Forskningsinstituttet SINTEF skriver i en pressemelding – med henvisning til en rapport fra Statistisk sentralbyrå samt by- og regionforskningsinstituttet NIBR – at rundt 50 personer årlig dør i Norge som følge av fall i trapp.

Samfunnskostnadene knyttet til de årlige fallene i trapp her i landet kan ifølge pressemeldingen anslås til 2,6 milliarder kroner.

«Mange ulykker kunne trolig vært unngått med bedre utforming av trappene», skriver SINTEF.

Komfort – og sikkerhet

Instituttet skriver også at «trappa er et viktig arkitektonisk element i de fleste bygninger, og utformingen betyr mye for gangkomfort og sikkerhet.»

SINTEF minner om at det finnes krav til og råd om bygging av trapper – og poengterer at ulykker kan unngås ved at krav og råd følges.

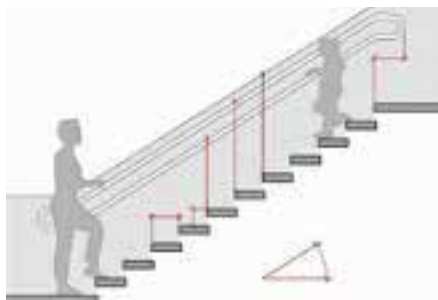
«Vi er glade for at mange i bransjen rådfører seg med Byggforskeren når det skal bygges trapp», sier sivilarkitekt Anders Kirkhus i SINTEF.

Hva bladene skriver ...

Men Kirkhus tilføyer:

«Samtidig er interiørbladene fulle av trapper som ikke oppfyller sikkerhetskravene. Det er synd, for det fins mange gode eksempler på trapper som både er sikre og visuelt vellykkede.»

Den vanligste feilen ved nye trapper er ifølge SINTEF manglende rekkverk og håndløper. Instituttet poengterer at også ujevne trinn kan utgjøre en sikkerhetsrisiko.

Ikke alle trapper er like sikre ...
Illustrasjon: Byggforskeren

Gi noe tilbake!

Rundt 5000 personer i dagens Norge mangler arm og/eller bein som følge av dysmeli, sykdom eller ulykke. Momentum driver et omfattende landsdekkende arbeid for å gjøre deres hverdag bedre. Ved å støtte oss økonomisk hjelper du oss i dette arbeidet.

PENGE GAVE

Overfør din gave til Momentums konto – 2095 49 74503 – og oppgi «Gave» samt ditt personnummer under «Beløpet gjelder», oppgi også ditt navn og din adresse.

MOMENTUMS ARBEID

Blant Momentums arbeidsoppgaver:

- Besøktstjeneste/likepersonstjeneste ved sykehus og opptreningscenter
- Store og små sammenkomster samt sports- og aktivitetssamlinger

- Kurs og opplæring av frivillige og tillitsvalgte
- Lobbyvirksomhet overfor politikere
- Spredning av livsglede og fjerning av barrierer gjennom visning av vandrestillingen Livsglede
- Utgivelse av medlemsbladet Livsglede
- Drift av organisasjon nasjonalt og i fylkene

VIL DU BLI LIKEPERSON?

Husker du ...

- Alle spørsmålene du hadde?
- Alle utfordringene du trodde var for store?
- At du lurte på hvor du kunne få ordnet med det ene og det andre?
- Følelsen av å være den eneste som har det slik?

Å møte deg kan inspirere og motivere en nyamputert til å se mulighetene fremfor begrensningene. Enten du er amputert eller pårørende til en som er det, vil vi gjerne ha kontakt med deg.

Har du spørsmål? – kontakt

Kontakt Momentums administrasjonssekretær Liv Karin Søstuen.
Tlf.: 4000 4360
E-post: info@momentum.nu

Foto: Dag Thorenfeldt

Momentum landet rundt

Vi er til for deg og dine. Ta kontakt!

MOMENTUM ØST

Oslo, Akershus og Østfold
Leder:
Steinar B. Hansen
steinar@regnskapsnett.no
T: 91 38 22 21

Likepersonkontakt:
Helge Viken
helge_e_viken@hotmail.com
T: 41 31 10 35

MOMENTUM INNLANDET

Hedmark og Oppland
Leder:
Oda Solhaug Kokslien
oda_solhaug_kokslien@hotmail.com
T: 99 25 01 63

Likepersonkontakt:
Rune Søstuen
runesostuen@yahoo.no
T: 95 96 52 42

MOMENTUM SØR-ØST

Buskerud, Telemark og Vestfold
Leder og likepersonkontakt:
Merete Linde-Nielsen
kongsberg.vita1423@vita.no
T: 90 41 07 13

Likepersonkontakt:
Nils Kåre Lohne-Fosserud
nklohne@gmail.com
T: 90 57 40 31

MOMENTUM VEST

Hordaland, Sogn og Fjordane
Leder:
Mariann Vestbøstad Marthinsen
mariann_ve@hotmail.com
T: 99 22 53 15

Likepersonkontakt:
Marit Havre Nilssen
hnmariit@frisurf.no
T: 92 03 06 16

MOMENTUM MIDT-NORGE

Trøndelag, Møre og Romsdal
Leder og likepersonkontakt:
Tor Aalberg
toraal@hotmail.com
T: 46 63 06 42

Rogaland og Agder
Leder og likepersonkontakt:
Terje Tobias Finnsådal
ttfinsaadal@marnardal.com
T: 91 59 54 66

MOMENTUM NORD

Nordland, Troms og Finnmark
Leder:
Jan-Henry Søberg
jan_henry48@hotmail.com
T: 91 32 65 70

Likepersonkontakt:
Per Meby
per@meby.no
T: 93 41 33 88

UTVALGSKONTAKTER

Likepersonutvalget
Mark Miller
Tlf.: 92 88 76 60
E-post: mark.miller@momentum.no

IT-utvalget
Petter Thime
Tlf.: 90 01 90 95
E-post: petter.thime@momentum.no

Studieutvalget
Kjetil Bragstad
Tlf.: 48 60 19 74
E-post: kjetil.bragstad@momentum.no

Sports- og aktivitetsutvalget
Silje Bjerga Nesland
Tlf.: 40 24 10 81
E-post: silje.bjerga.nesland@momentum.no

Samfunnspolitisk utvalg
Nils-Odd Tønnevold
Tlf.: 92 20 16 26
E-post: nils.tonnevold@connectum.no

Momentumprisutvalget
Hans Emil Møller-Hansen
Tlf.: 90 18 38 10
E-post: h-moelle@online.no

Livsgledeutstillingsutvalget
Rune Søstuen
Tlf.: 95 96 52 42
E-post: runesostuen@yahoo.no

To nye ledere – en forfatter og en paralympisk vinner

Oda, leder i
Momentum Innlandet.
Foto: Karianne Røste
Omdahl

Mariann, leder i
Momentum Vest.
Foto: Privat

Momentum har i løpet av de seneste månedene fått to nye ledere på lokalplanet, to unge damer – Oda Solhaug Kokslien, i Momentum Innlandet, og Mariann Vestbøstad Marthinsen, i Momentum Vest.

Dermed kan Momentum skilte med en skjønnlitterær forfatter, Oda, og en paralympisk vinner, Mariann, i sitt nå sittende lederkorps – intet mindre.

Oda (27) var nestleder og ble valgt som leder da forgjengeren i lederstolen i Momentum Innlandet – som dekker Oppland og Hedmark – ønsket å trekke seg tilbake.

Oda er bosatt på Kapp nær Gjøvik, er amputert over kneet på venstre ben. Hun er psykolog, arbeider med rusavhengige på sykehus.

En medfødt plage i benet lå til grunn for at Oda ble amputert i 2011 og gjennomgikk tre reamputasjoner i de påfølgende årene.

Hva lokallaget skal gripe fatt i under hennes lederskap? Like før et i skrivende stund nært forestående styremøte, svarer hun: «Vi må lande litt og finne ut hva vi skal gjøre fremover.»

Så kommer Oda med en tilføyelse som går på at Momentum bør jobbe for å vise at foreningen ikke er ment utelukkende for protesebrukere. Hun har erfart, forklarer hun, at folk som ikke bruker proteser – eksempelvis folk som nøyter seg med rullestol og krykker – kan føle at Momentum (foreningen for arm- og benprotesebrukere, som det heter i påhenget til navnet) ikke er for dem og dermed kvier seg for å bli med.

Det er noe spesielt med alle, og noe av det spesielle med Oda er at hun i 2013 utga en skjønnlitterær roman, «Blå kopp». Hun har fra mange år tilbake likt å skrive, forteller hun, og hun skriver fortsatt ...

Mariann (35) ble valgt til leder av Momentum Vest, som nå dekker Hordaland samt Sogn og Fjordane, på det tidspunktet da dekningen av Rogaland (der tidligere Momentum Vest-leder Elin Holen er hjemmehørende) ble flyttet fra Momentum Vest til Momentum Sør.

Mariann er bosatt i Bergen, låramputert på høyre side og arbeider som vernepleier i Bergen kommune.

Hun vokste opp som amputert. Amputasjonen fant sted etter at hun som toåring sprang ut i veien og ble påkjørt av en lastebil.

Noe spesielt Momentum Vest bør prioriter i tiden fremover? «Jeg ønsker jo å skape en interesse for yngre medlemmer, få med flere yngre medlemmer og skape mer aktivitet for dem også», sier hun.

Noe av det spesielle med Mariann er at hun har en lang internasjonal karriere bak seg som fremstående idrettskvinne, først og fremst innen svømming og langrenn, som inkluderer sitski.

Noen stikkord fra karrierens løp: Hun er blitt paralympisk gullvinner og verdenscupvinner, hun har satt norgesrekorder og verdensrekorder, hun har vært flaggbærer under paralympiske leker, hun er tildelt Erling Stordahls ærespris og Egebergs Ærespris, hun har fått tittelen «Årets funksjonshemmede utøver» ...

Mariann er blitt familiemor og konkurrerer ikke lenger på toppplan. «Jeg kan ikke si at jeg satser lenger, men jeg er nokså aktiv fortsatt, selv om toppsatsingen er over», sier hun.

Hovedstyret i Momentum

KJETIL BRAGSTAD
Styreleder
kjetil.bragstad@momentum.nu
T: 48 60 19 74

PETTER THIME
Nestleder
petter.thime@momentum.nu
T: 90 01 90 95

MORTEN BERG
Styremedlem/
økonomiansvarlig
morten.berg@momentum.nu
T: 90 16 30 66

MARK MILLER
Styremedlem/
Likepersonkoordinator
mark.miller@momentum.nu
T: 92 88 76 60

SILJE BJERGA NESLAND
Styremedlem
silje.bjerga.nesland@momentum.nu
T: 40 24 10 81

GEIR BORNKESSEL
Varamedlem
geir.bornkessel@momentum.nu
T: 97 15 58 78

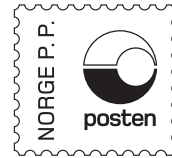
THOMAS S. BLANCAFLOR
Varamedlem
sebastian@sentrumterapi.no
T: 96 87 41 97

Momentum
T: 40 00 43 60
info@momentum.nu

LIV KARIN SØSTUEN
Adm. sekretær
info@momentum.nu
T: 47 02 10 94

Returadresse:
Momentum
pb. 49 Skøyen
0212 Oslo

ottobock.

WHY DO WE PUSH OURSELVES TO...

... score again and again?

Challenger.

"... Because it makes
me complete."

www.ottobock.se

Sportsline. Whatever makes you complete.